

DRUGA SVETOVNA VOJNA

1. **Založenost:** Francija imela največ vojakov. SZ je bila naj pripravljena s tanki, letali in podmornicami. Britanci so imeli največ rušilcev. ZDA so bile najmanj pripravljene, dobro pa založene s podmornicami in rušilci.
2. **Razmerje pred 2.sv.v:**
 - + Pomoč zmagovalk 1.sv.v. – ponižanje poraženk 1.sv.v.
 - + Društvo narodov – spominja na debatni klub
 - + Nemški generali – vojaška taktika blitzkriega
 - + Fr in VB – politika popuščanja Nemčiji
 - + Japonska – geslo Azijo Azijcem
 - + Sovjetsko-nemški sporazum – razdelitev interesov v V Ev.
3. **Vzroki:** Mirovne pogodbe po 1.sv.v. niso vzpostavile trajnejšega miru – zmagovalke so izkoristile svojo premoč in ponižale poraženke, društvo narodov bil le debatni klub, namesto garant mednarodne stabilnosti.
4. **Cilji Nem v Ev:** Nem življenjski prostor naj bil v velikih ravninah osrednje in V Ev, kjer so živeli preb. drugih narodov, ki so v naci rasni teoriji veljali za manjvredne. Judi in Romi bili zapisani uničenju – genocidu, Slovani pa cenena delovna sila za rastočo Nem.
5. **Zakaj Poljska hitro kapitulira:** izvajali so blitzkrieg, ki se je prvič izkazal za uspešnega, oklepne enote so hitro prodirale, sovražnikove enote niso bile kos tehnično in strateško premočnemu sovražniku.
6. **SZ se širi, 1940:** Estonija, Latvija, Litva.
7. **taktika SZ pred priključitvijo:** vlade baltskih držav so prisilili v podpis pogodb, s katerimi so odstopile SZ vojski v uporabo vojaška oporišča na svojem ozemlju. Ko je bila SZ že na tem ozemlju in so se velesile na Z fronti bojile, Stalinu ni bila otežena priključitev 3 baltskih držav.
8. **SZ:Finska, 1939. vzrok, slabosti Rdeče armade, ozemlja SZ:** Finska se ni uklonila zahtevam po zamenjavi ozemlja s SZ in odstopu vojaških oporišč ob Finskem zalivu, zato jo je 30.11.1939 SZ napadla, a je tam naletela na žilav odpor Fincev, ki so izkoriščali poznavanje terena. SZ je dobila ozemlja v zaledju Leningrada in na S Laponske.
9. **SZ po končani 2.sv.v:** ohranila zemeljske pridobitve, saj je pristala v taboru zmagovalk, zato je večino osvojenih zemelj obdržala tudi po mir pogodbah (pol Poljske, Litva, Latvija, Estonija)
10. **Nem aprila 1940 obrne proti S Ev, značilnosti dogajanja:**
 - + Norveška – kapitulacija jun 1940
 - + Danska – vdaja brez upora
 - + Švedska – nevtralna država
11. **Norveška kapitulacija:** povod za zamenjavo britanskega vladnega kabineta – novi premier je W. Churchill.
12. **Britanska pripravljenost na vojno:** ni bila pripravljena, to se je pokazalo sep 1939, ker niso bili pripravljeni na novo taktiko. Še vedno so uporabljali staro, kar je dokazalo, da ostareli generali niso dojeli novih strategij.
13. **Nem proti V Ev, 1940:** kdaj/kje: 10.5.1940, prodirali bolj na jugu, med ravniciami in francosko-nem mejo, ki jo je varovala Magintova linija. Napadli so skozi Ande, saj jih tam ni nihče pričakoval.
14. **Podpisale kapitulacijo:** Fr, VB.
15. **Usoda Fr po kap. 1940:** Hitler je ni hotel ponižati, zato je okupiral le severni del s Parizom in vso atlantsko obalo, JV Fr pa je ostala formalno samostojna drž s prestolnico Vichy. Obdržala je lahko majhno vojsko, morala razorožiti vojno ladjevje in držati kolonije v nevtralnosti.
16. **Zakaj uspehi 1939-40 Nem:** taktika blitzkrieg – hitri prodori motoriziranih enot globoko na sovražnikovo ozemlje ob hkratni podpori močnega letalstva, pehota je onesposabljalost ostanke svoraž..
17. **Neuspela zračna ofenziva – bitka za Anglijo:** angleški piloti se niso hitro vdali, uporabili izum iz 30ih – radar – ki je pravočasno opozarjal na prihajajoče nem letalstvo. S tem so nem generalštab prisilili k odpovedi napada.
18. **Italijanski uspeh Grčiji, 1940:** oktobra 40, it doživela neuspeh, ker je bila grška vojska žilava – izgubi 1/3 Albanije.
19. **Trojni pakt:** podpisan 27.9.1940 v Berlinu. Podpisnice: It, Nem, Jap. **Vsebina:** razdelile so si osvajaalna območja v Evraziji in pustile odprt prostor za dogovarjanje s SZ, ki je to zavrnila. Pakt je bil usmerjen proti dvema anglosaškima pomorskima velesilama – VB in ZDA. **Želele dobiti:** SZ – niso uspele. **Ostale pristopnice:** Madžarska, Slovaška, Neodvisna Drž Hr, YU, Bolgarija, Romunija. **Nevtralne drž:** Švedska, Turčija, Švica, Španija.
20. **april 41, Nem napade:** YU in Grčijo.
21. **Zakaj Nem hoče Sueški kanal:** naftne zaloge so okoli Perzijskega zaliva (pomagal bi jim arabski upor proti angleškim kolonijam in nem vpliv v Iraku)
22. **smer nem napada na SZ, 22.6.1941:** iz V Prusije so šli S in napadle Leningrad. Iz Belorusije je bil napad uperjen skozi Minsk do Smolenskega in naprej do Moskve. Na J pa so šli do Kijeva in naprej do Stalingrada.
23. **Stalinovo stališče do Nem pred napadom na SZ:** ruski obveščevalci so napovedali napad, vendar je bil Stalin prezaupljiv do nemsov pogodbe in ni verjel → posledice katastrofalne – Nemci zasegli velik del načrtovanega.
24. **Zakaj Stalin 12.10 skleni premestiti večino drž ustanov na V:** vedel je, da Nemci niso pripravljene na mraz. Rusi imeli okrepitev iz Sibirije in bolje prenašajo mraz. S tem je Stalin preprečil blitzkrieg → Nemci **ne dobijo Moskve** (to je uspelo le Napoleonu).
25. **pozimi 41/42 se nem enote ustavijo:** oskrba zaradi velikih razdalj otežena, na tak mraz niso bili pripravljene. Gorivo v motorjih je zmrzovalo – onemogočeni hitri prodori.
26. **Japonska:ZDA:** ZDA podpirale Kitajsko, ki je bila uperjena proti agresiji Japonske, zato so ZDA tudi z diplomatskimi akcijami in gospodarskim embargom zahtevale odmik jap. enot iz fr Indokine.
27. **Jap napade ZDA dec 1941, namen napada na Pearl Harbour:** Japonci hoteli uničiti glavnino ameriškega ladjevja, da bi zagospodarili v JV Aziji in na Pacifiku. Jap so kuhali zamere do ZDA že od prej, ko so te pomagale Kitajski.

28. **Japonske osvojitve:** Borneo, Nova Gvineja, Hong-Kong, Havaji, Guama, Malacca, Singapur, Manila, Giava, Mindanao, Hondulu, Wake.
29. **bitka pri Midwayu, 1942:** preobrat na pacifiškem bojišču – Japonci napadli, vendar so bile ZDA opozorjene, zato so potopile vse 4 letalonosilke Japonski. S tem se je bila Japonska primorana umakniti – ostala je brez zračne zaščite.
30. **Nasprotna tabora:** Nacistična Nemčija: Rdeča armada (?)
31. **Združeni narodi:** prvič uporabi Ameriški predsednik Roosevelt ob sprejetju Atlantske listine.
32. **1942/43 preobrat na bojiščih:** na Pacifiku je **bitka pri Midwayu**, japonske letalonosilke so ZDA popolnoma uničile.
33. **odločilna ofenziva na afriškem območju 1942:** britanska protiofenziva se je pričela pri El Alameinu, na pomoč so ji prišle ameriške sile. **Konec 2.sv.v v S Afriki:** ameriške in angleške enote so obkolile nasprotnice, angleško ladjevje z Malte onemogočalo oksrbovanje nem in it afriških enot. Stisnjene v kot so se zato predale. Konec vojne v Afriki je bilo maja 1943 v Tuniziji.
34. **Sicilija: nova fronta angloameričanov julija 1943. posledice** tega izkrcanja za It: it kralj Emanuel III je ukazal 25.7.1943 aretacijo Mussolinija. S tem je bilo v It konec fašističnega režima. Nova vlada se je začela tajno dogovarjati o kapitulaciji, ki je bila potem 3.9.1943 podpisana, razglašena pa 5 dni pozneje. **Mussolinija je zamenjal:** Badoglio.
35. **Zadnji veliki nem poskus,** prevzeti pobudo na V fronti po porazu pri Stalingradu: Bitka pri Kursku (največja tankovska bitka v zgodovini).
36. **konec 1943, Teheran, veliki trije:** uskladijo načrte za zlom nasprotnika. Roosevelt (predsednik ZDA), Churchill (angleški prvi minister), Stalin (sovjetski voditelj). **Sklepi teheranske konference:** poraziti Nemčijo, za tem še Jap. Zahodni zavezniki so se dogovorili za odprtje druge fronte (1944). SZ naj bi po Nem napadla Jap. **Odločitev glede YU:** Sklenili vojaško podpreti Titove partizane v YU, kjer so ti nase vezali velike vojaške enote in jih sovražnik zato ni mogel uporabiti na glavnih frontah.
38. **okupacije 1942:** Norveška, S Fr, Danska, It, Grčija, Bolgarija, Romunija, ND Hr, Madžarska, Slovaška, Poljska, Finska, države Beneluxa, Belgija, Lux., Srbija +ČG, Albanija, Libija.
39. **zakaj so Nemci naj okrutni do Poljakov, YU, SZ:** po naci teoriji naj bi tam živeli manjvredna slovanska rasa, sovražniki arijske rase – Judi, zato so bili zapisani uničenju.
40. **razlike nemške okupacijske politike v germanskih deželah v primerjavi z drugimi:** Tam je formalno pustila domačo oblast.
41. **gospodarsko izkoriščanje okupiranih dežel:** pri zagotavljanju surovin so si pomagali z izkoriščanjem okupiranih in satelitskih držav. Moško delovno silo, ker je bila mobilizirana v vojsko, so zamenjali vojni ujetniki, prisilna delovna sila in tujci, ki so nasledili naci propagandi.
42. **Nacisti 1942 sprejeli sklep o dokončni rešitvi judov. ?:** (tinetova dojča)Po sprejetju je Jude čakala le smrt. Na vzhodu, največ na Poljskem, so začeli odpirati uničevalna taborišča namenjena množičnim likvidacijam. Do konca vojne je bil tam izveden najhitrejši/naj množičen genocid v zgo. človeštva. Pobitih in s plinom zadušeni bilo 4-6 mil Judov. Pod geslom, da gredo na lepše so mnoge peljali v Auschwitz od koder se jih ni veliko vrnilo. Mnogi so delali samomore. Njihova usoda je bila očitna – iztrebitev, vendar jih je danes še vedno veliko.
43. **Japonci in neenotna strategija:** najpomembnejše točke bi si priključili, drugim območjem pa podelili samoupravo. **Uspehi politike/odziv prebivalstva:** edini uspeh: rešili so se evro. kolonialnih sil. Ljudstvo se ni bilo pripravljeno podvreči novemu tujcu, čeprav je bil Azijec → gibanja za neodvisnost usmerjena proti evropskim kolonialistom in Japoncem.
44. **kolaboracija:** sodelovanje z okupatorjem, glede političnih odločitev, ki skrbijo za najnujnejšo preskrbo civilnega preb, in tudi glede vojaškega sodelovanja. **Vzroki:** voditelji, ki so imeli pred vojno sorodne ideje (skrajni naciji, protikomunisti) imeli politično kolaboracijo. Poskrbeti je bilo treba za redno oskrbo trga, številni so bogatili na račun nem vojske. Nem v Skandinaviji, S drž, Sr Ev, Balkanu uporabljali domačo policijo za boj proti upornikom.
45. **sodelovanje z okupatorjem:** politična kolaboracija (sorodni idejni pogledi), gospodarska (zagovarjanje redne oskrbe trga, vojni dobičkarji), vojaška (Ruska osvobodilna armada – a.Vlasov; H.Petain; domača policija in prostovoljci uporabljeni za boj proti upornikom). Vloga Petaina v Fr: njegova oblast kolaborirala z Nem, imela na začetku podporo večine Fr.
46. **Politični izdajalec:** Vidkun Quisling
47. **zakaj Nem sprejme pomoč pripadnikov nižjih ras:** niso znali pretkano kolaborirati s Poljaki, sreča jim je obrnila hrbet.
48. **Uporniška gibanja:** Fr – Vichy(najmočnejši), YU (močni partizani) → **cilji:** naklonjenost preb, prevzem oblasti po vojni
49. **pasiven odpor:** pisanje gesel po stenah, trošenje letakov s protiokupatorskimi gesli, ilegalni tisk krepki upornike in poroča o zmagah zaveznikov, skrivanje Judov. **Aktiven upor:** bolj odločen boj proti okupatorju, organizirane odlevičarjev (komunistov), atentati, sabotaže, gverila, diverzantske akcije; partizanska vojska
50. **državlanske vojne med uporniki:** nekatera odporniška gibanja so sodelovala z okupatorji
51. **komunistične partije aktivne:** ker je nemški okupator zasedel ozemlje vichyeve Fr in uvedel delovno obveznost v rajhu za mlade Fr.
52. **Z Ev – najmočnejše odporniško gib: v Fr:** 1940, vodja Charles de Gaulle deloval v izgnanstvu, razdeljeni na pasivne in aktivne. 1943 se poenoti – na čelu general Gaulle sam.
53. **odporniško gib v It:** po padcu fašizma in kapitulaciji.
54. **Rdeča armada – načini podpiranja odpor. gib v SZ:**okupator bil dosti bolj krut do domačega preb, daleč v zaledju frontnih črt so ostale enote, ki so s partizansko taktiko obvladale velika območja, akcije usklajevale s poveljstvom SZ.
55. **Poljska – uporniki** =razcepljeno: Armia Krajgova (izgnanstvo), Armia Ludova (domača). Po vojni pride na oblast Prosovjetsko vodstvo s pomočjo Armie Ludowe)
56. **Grčija – uporniki:** delovali ELAS (revolucija) in EDES (desna, meščanska vojska, vodijo jo komunisti).
57. **znanost in teh:** razvoj je vojna zelo spodbudila, saj je nastalo veliko zahtev in naročil iz vojske, kjer rabijo veliko tehničnih odkritij. 2.sv.v. je spodbudila številne raziskave in poskuse. Slavni džip je vzpodbudil avto ind k izdelovanju terencev. Radarji odigrali odločilno vlogo v bitki za Anglijo. Vojna prispevala k razvoju transfuzije krvi.
58. **cilji umetnosti v Nem in ZDA:** svarili pred fašizmom, nacizmom, militarizmom. Večinoma bile to dnevno-politične propagande.
59. **umetniki:** Chaplin – Veliki diktator, Miller – pevec, Dietrich – igralka, Sinatra – swing.

60. **izkrcaje v Normandiji:** 6.6.1944 dan D. največja in naj zapletena akcija 2.sv.v. Ladjevje je v prvem valu izkrcalo 185000 vojakov in 20000 vozil. Nemcem izkrcevalnih sil ni uspelo poriniti nazaj v morje, zato so si v naslednjih dneh Z zavezniki začeli raztegovati frontno črto v vse smeri. Po 2 mesecih so dosegli Pariz.
61. **pomen fr upornikov pri osvoboditvi Fr in Pariza:** pred prihodom Z zaveznikov se je odporniško gib. Potrudilo z oboroženim uporom in jih dočakalo s de Gaulleom na čelu – počastili so jih s tem, da so smele fr sile prve vstopiti v Pariz.
62. **razmere v Nem v času neuspelega atentata na Hitlerja, 1944:** Nem bila razpeta med boji na več frontah, njeno vojsko je že prevzemal drugačen duh, zato so se tudi odločili za atentat. Vojska se s front umika.
63. **uspehi zaveznikov 1944:** dan D (dobijo nazaj Pariz), sovjetske enote prišle v široko ofenzivo. Sovjeti začnejo svojo največjo ofenzivo in prisilijo Hitlerjeve zavezniške drž v kapitulacijo. Zaveznikom v It uspe prebiti nem obrambno linijo. Ob koncu leta ponekod že dosežejo meje Nemčije.
64. **Rdeča armada pri prodiranju proti Nem osvobodi:** Torgano ob reku Labi (most pri Remagenu, Padska nižina).
65. **srečanje armad V in Z zaveznikov:** pri Torgau ob reku Labi, 25.4.1945
66. **zakaj se nem raje predajo Z kot V zaveznikom:** upajo na boljše ravnanje.
67. **usoda Hitlerja:** ustrelil se je. **Usoda Mussolinija:** 2 dni pred koncem so ga It uporniki ustrelili.
68. **Nem kapitulacija:** 8.5.1945 (9.5. dan zmage)
69. **Srečanje velike trojice, feb 45, Jalta polotok Krim:** stalne članice OZN bodo imele pravico veta; razdelili okupacijske cone v povojni Nem in Avstriji; premaknili naj bi meje, kar je bilo v nasprotju z obljubami Atlantske listine, da bodo ozemeljske spremembe le sad svobodno izpovedanih želja prizadetih narodov; nove spore so kazala nesoglasja v dogovorih in tajnost sklepov; največjo odškodnino naj bi plačala Nem; napovedali vojno Japonski.
70. **Žabji skoki:** Američani uporabili proti Japoncem, da bi zmanjšali število lastnih žrtev.
71. **kamikaze:** japonski piloti, ki so se raje zaleteli skupaj z letali, polnimi goriva, v ameriške ladje, kot pa da bi se predali.
72. **Hirošima in Nagasaki:** atomsko bombo so spustili Američani. **Japonska kapitulira, predajo podpiše** 2.9.1945.
73. **dogovor o SZ napadu na Jap:** v Jaltski pogodbi, dobili otoke na S (Kurilski otoki, J del Sahalina).
74. **posledice 2.sv.v.:** železna zavesa, mirovna pogajanja. Glavno besedo imata ZDA in SZ (v 1.sv.v. pa FR in VB), najmočnejša ind sila je Zda (prej je bla Z Ev) – odloča o osvajalni politiki. ZDA je braniteljica Z demokracije, SZ je uvedla komunističen svet. Uničili so nem nacizem in ustanovili mednarodno sodišče.
75. **vojni dogodki:** kapitulacija Poljske(sep 39), nem napad na S Ev (april 40), podpis trojnega pakta (27.9.40), napad na YU (6.4.41), vstop ZDA v vojno (1.1.42), bitka za Stalingrad (jesen 42), kapitulacija It (sep 43), izkrcaje v Normandiji (6.6.44), jaltska konferenca (feb 45), atomska bomba nad Nagasakijem (9.8.45).
76. **blitzkrieg:** bliskovita vojna, glej 5.
77. **lebensraum:** Nem življen. prostor v vlikih ravninah Osr. In V Evrope
78. **Magnitova linija:** sistem utrd ob francosko – nemški liniji, s katero so se Fr pripravljali le na defenzivo vojne
79. **Vichy** – glavno mesto JV samostojne Fr.
80. **»Azijo Azijcem«** - geslo, s katerim so se Japonci hoteli polastiti VAzijskega prostora in iz njega izgnati druge kolonije.
81. **Holokavst:** pobj Judov med 2.sv.v.
82. **protifašistična koalicija:** skupine držav v vojaški zvezi, ki se bori proti fašizmu.
83. **Barbarossa:** vojaška operacija, za katero je Hitler zbral največjo armado vseh časov proti SZ, 22.6.1941
84. **General Mraz:** huda ruska zima, ki je pokopala 50% nem vojske
85. **genocid:** iztrebitev oz. poskus iztrebitve določenega naroda, v 2.sv.v. se je izvajal nad Judi in Romi, Slovani so bili za njimi v vrsti.
86. **koncentracijsko taborišče:** namenjeno izkoriščanju delovne sile
87. **kvizling:** sinonim za izdajo interesov lastne države (Vidikun Quisling)
88. **marionetna oblast:** nesamostojna vlada pod varštvom druge države
89. **gverila:** organizatorji levičarjev, večinoma komunisti. Vojaško preizkušeni polit. levičarji, ki so si izkušnje pridobili v mednarod. brigadah v drž vojni v Španiji
90. **Makijevci:** aktivne komunistične partizanske enote.
91. **resistance:** fr odporniško gibanje, delovalo iz izgnanstva, na dan d pustilo čast fr silam, da prvi stopijo v Pariz.
92. **D-day:** 6.6.44, izkrcaje v Normandiji, največja in naj zapletena akcija 2.sv.v.
93. **Volčji brlog:** glavni stan Hitlerja
94. **Veto:** pravica veta: pravica preprečiti sklep z nasprotujočim glasom v odločujočem organu ali pa z ugovorom onemogočiti ali odložiti veljavo sklepa drugega organa.
95. **»druga fronta«:** fronta na Z, da bi se s tem razbremenila SZ.